

Årsredovisning för år 2016

Verksamhetsplan för år 2017

Närhälsan FoU primärvård
Folktandvården område Öster

FoU-centrum Skaraborg

På FoU-centrums hemsida www.narhalsan.se/fouskaraborg finns Årsredovisningen som pdf.

Förord

Denna gemensamma årsredovisning för FoU-centrum Skaraborg, primärvården och folktandvården område öster, vill ge en samlad bild av alla de aktiviteter som bedrivits under 2016. Dessa spänner över många olika arbetsfält som t.ex. stora forskningsprojekt, publicering av vetenskapliga artiklar, handledning, projektredovisningar, kurser, seminarier, samverkan internt och externt m.m.

Årsredovisningen riktar sig i första hand till våra uppdragsgivare, samarbetspartners och chefer samt intresserad personal i primärvård och folktandvård.

Den inleds med en sammanfattning av verksamhetsåret i siffror samt en översiktsbild av den samverkan som ägt rum under året. Därefter följer en detaljerad beskrivning av FoU-centrum Skaraborgs struktur och innehåll, som ger en mera ingående och fördjupad bild av FoU-verksamheten.

Avslutningsvis ges en översikt av planerna för nästkommande år.

Bo Rylander

FoU-chef

FoU-året 2016 i siffror

	Antal	Sidhänvisning
Kurser		14
Antal	1	
Antal tillfällen	10	
Antal deltagare	10	
Antal utfärdade intyg för specialistbevis	8	
Publikationer		Bilaga 1
Antal rapporter	0	
Antal vetenskapliga artiklar	14	
Forskarstuderande		5
Antal doktorander	8	
Antal disputationer	0	
Antal licentiat- och magisterexamen	0	
Medel forskarstuderande		21
Antal med anslag	5	
Lokala fonder		20
Antal sökande	14	
Antal med anslag	11	
Regionala fonder		
Antal med anslag	4	

Samverkan 2016

Partner	Beskrivning	Sid
Lokalt		
Skaraborgsinstitutet	Handledning, forskning och projektmedel	7,9,13,17,20,22
Skaraborgs sjukhus	Undervisning, FoU-kurs, handledning, forskning, seminarier och projektmedel	8,11–17,20,22
Högskolan i Skövde	Undervisning	16,22
Regionalt		
FoU-centrum primärvård och folktandvård	Regionala träffar, seminarier, FoU-stafett, kursplanering	2–4,15,22–24,28
Folktandvården FoU	Samordning av forskningsresurser	1,3,8,19,26
Sahlgrenska akademien Göteborgs universitet	Forskning, undervisning	2-10,13-18, 23,24,26–28
Registercentrum Västra Götaland	Projektdeltagande (NDR, QREGPV)	2,23,24,25
Gothia Forum	Hälsoekonomisk samverkan	24
Nationellt		
Karolinska Institutet	Forskning, konferensplanering	7,12–13,24,25
Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt	Forskning, konferensplanering	12,13,25
Lunds universitet	Forskning, handledning, undervisning	2,3,6,7,13,14,18,25,27
Universitetssjukhuset Malmö	Forskning	6,8
Tandvårdshögskolan Malmö	Forskning	6,8
Umeå, Linköping och Uppsala universitet	Undervisning, forskning	7,24,27
Örebro universitet	Forskning	6,25
Ersta Sköndal Högskola Campus Bräcke	Forskning	6,25
SBU	Deltagande i rådet, forskning	2
Nationella diabetesregistret styrgruppen	Projektdeltagande	2,25
Läkemedelsverket	Projektdeltagande, skriftlig publikation	2
Svenska Läkaresällskapet	Deltagande i forskningsdelegationen	25
Internationellt		
Norden	Forskning	8,25
Övriga världen	Forskning	13,14,25,27

Förkortningar

FoU	Forskning och utveckling
EASD	European Association for the Study of Diabetes
EPOCH	Environment Profile of a Community's Health
ESH	European Society of Hypertension and Cardiovascular protection
NDR	Nationella Diabetesregistret
NPR	Nationellt Primärvårdsregister
PURE	Prospective urban rural epidemiologic (study)
QREGPV	Primärvårdens regionala kvalitetsregister i VGR
SBU	Statens beredning för medicinsk och social utvärdering
SCARP	Swedish CARDiovascular Research in Primary care
SDR	Skaraborgs Diabetesregister
SkaS	Skaraborgs Sjukhus
SLS	Svenska Läkaresällskapet
SPACE	Swedish PrimARy Care DiabetEs network
SPCCD	Skaraborg Primary Care Cardiovascular Database
STS-läkare	Läkare under specialistutbildning
STA-läkare	Läkare under specialistutbildning i allmänmedicin
VGR	Västra Götalandsregionen
VGPV	Västra Götalandsregionens primärvård

Innehållsförteckning

Inledning	1
Organisation	2
Personal	2
Stimulera kreativitet, kritiskt tänkande och kunskapssökande förhållningssätt hos medarbetare och chefer i primärvård och folktandvård	4
Motivera och rekrytera FoU-intresserade medarbetare	4
Stödja och handleda FoU-projekt	5
Doktorandprogram i allmäntandvården	5
Doktorander i specialisttandvården	6
Doktorandprogram primärvård	6
Doktorander med handledning och material från Skaraborg	7
Andra projekt med anknytning till FoU-centrum	8
Pågående projekt	8
Tandvård	8
Primärvård	11
Planera och genomföra utbildningar, seminarier och konferenser inom FoU	14
Utbildningar	14
Seminarier	18
Konferenser	18
Information och stöd	19
FoU-medel	20
Skaraborgs Lokala FoU-råd	20
Medel till forskarstuderande inom primärvården	21
Samarbete med andra FoU-organisationer lokalt och regionalt, nationellt samt internationellt	22
Lokal FoU-samverkan	22
Skaraborgs sjukhus	22
Skaraborgsinstitutet	22
Högskolan i Skövde	22
Regional FoU-samverkan	22
Organisatorisk samverkan	22
Nätverksträffar	23
FoU-stafett	23
Regionala utbildningar	23
Seminarium med de lokala FoU-råden och det regionala FoU-rådet	24
Centre for Health Economics, University of Gothenburg	24
Projektsamverkan	24

Deltagande i beslutsorgan för utdelning av regionala medel	24
Nationellt	24
Projektsamverkan	25
Internationellt	25
Bevaka utvecklingen och sprida resultat av forskning lokalt, regionalt, nationellt och internationellt	25
Presentation vid vetenskapliga konferenser	25
Vara brobyggare mellan universitet, högskolor, primärvården och folktandvårdens verksamheter och dess anställda	26
FoU-ombud/Kontaktpersoner	26
Primärvård	26
Tandvård	26
Undervisning	27
Grundutbildningen för läkare Lunds och Göteborgs universitet	27
Forskarutbildning	27
Deltagande i betygsnämnder PV och TV	27
Utmärkelser	28
Ekonomi	28
Framtidsplaner	28

Inledning

FoU-centrum Skaraborg är en del av Närhälsan FoU primärvård, Västra Götalandsregionens forsknings- och utvecklingsorganisation för Västra Götalandsregionens primärvård (VGPV), i samverkan med Folk tandvården FoU. Verksamheten är belägen på Torggatan i Skövde, tillsammans med Närhälsans kansli Skövde.

FoU-verksamheten har ett övergripande uppdrag att stimulera, stödja och initiera forskning och utveckling inom all primärvård och folk tandvård finansierad av Västra Götalandsregionen samt att utveckla den vetenskapliga kompetensen hos personalen i primärvården och folk tandvården för att på så sätt främja en evidensbaserad, god och säker vård.

FoU-centrums huvudsakliga verksamhet består av undervisning i grundläggande forskningsmetodik samt stöd och handledning i projekt med en bred ansats. Med bred ansats menas både utvecklingsarbete och forskning (från enskilda projekt till magister- och doktorandprojekt) för all personal i primärvården oavsett driftsform (offentlig eller privat) inom vårdvalet VGPV och i folk tandvården. VGPV kallas i denna årsredovisning fortsättningsvis för primärvård.

Forskning bedrivs inom profilmråden såsom folksjukdomar och uppföljning av läkemedelsförskrivning. Inom tandvården bedrivs framför allt projekt med fokus på orala folksjukdomar i olika åldrar i befolkningen.

FoU-chefen har det övergripande administrativa ansvaret. Ansvaret för verksamhetens vetenskapliga innehåll ligger hos FoU-strateg inom primärvård respektive FoU-ledare tandvård, som organiserar och samordnar FoU-arbetet i samråd med FoU-chefen. Andra funktioner knutna till FoU-centrum är FoU-koordinatorer och FoU-handledare.

Inriktning och mål

FoU-centrum har under 2016 fortsatt utvecklingen av verksamheten enligt fastställda mål.

Verksamhetsidé

FoU-centrum ska stimulera, skapa förutsättningar och vara ett föredöme för forskning, utveckling och utbildning.

All forskning och utveckling ska baseras på vetenskaplig metodik.

Arbetet ska bidra till att primärvård och tandvård i Skaraborg utvecklas och blir attraktiva arbetsplatser.

Övergripande inriktningsmål är

- ✎ att arbeta nära primärvårdens och folktandvårdens kliniska verksamheter,
- ✎ att bidra med att höja kompetensen avseende FoU-arbete bland primärvårdens och folktandvårdens medarbetare,
- ✎ att prioritera de stora folksjukdomarna i FoU-arbetet samt
- ✎ att samverka lokalt och regionalt med liknande verksamheter.

Organisation

Personal

Bo Rylander, FoU-chef

Distriktsläkare med uppdrag (50 %) som FoU-chef i primärvården i Skaraborg. Ingår i regionala FoU-rådet och primärvårdens regionala FoU-chefsgrupp. Ordförande för lokala FoU-rådet i Skaraborg. Ordförande i Referensgruppen för diabetes Skaraborg och ingår i regionala Diabetesrådet. Kvalitetsansvarig läkare NDR (Nationella Diabetesregistret) för primärvården i Skaraborg. Uppdrag som teknisk ledare med övergripande ansvar för ackrediteringen av Närhälsans laboratorier område 8 och 9.

Kristina Boström, FoU-strateg primärvård

Distriktsläkare, docent i allmänmedicin vid Lunds universitet, uppdrag (60 %) som FoU-strateg i primärvården i Skaraborg. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Har övergripande ansvar för handledning av ST-läkares (läkare under specialistutbildning) projektarbeten och av övrig personal inom verksamheten. Huvud- och bihandledare för flera doktorander vid Göteborgs respektive Lunds universitet (s. 6–7). Projektledare för och medarbetare i flera stora, långsiktiga forskningsprojekt. Undervisar på läkarlinjen vid Lunds och Göteborgs universitet (s. 27). Koordinator för Göteborgs universitet i Nationella forskarskolan i allmänmedicin (s. 27). Medlem i SBU:s vetenskapliga råd sedan 2010. Medlem i Nationella diabetesregistrets styrgrupp sedan 2013 och sedan 2016 ledamot i Svenska Läkaresällskapets (SLS) Forskningsdelegation. Deltog under 2015 i Läkemedelsverkets expertmöte: ”Behandling av gikt” och är medförfattare i publikationen ”Information från Läkemedelsverket” med samma namn 2016:27(3):23-33 25 maj 2016. Skrivit kapitlet om hypertoni i Läkemedelsboken publicerat på nätet 2016-11-18 (<http://lakemedelsboken.se/kapitel/hjarta-karl/hypertoni.html>).

Per Hjerpe, FoU-strateg primärvård

Distriktsläkare, med.dr, uppdrag (40 %) som FoU-strateg i primärvården i Skaraborg. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Arbetar bland annat med återanvändande av data från primärvårdens datoriserade patientjournaler för kvalitetsuppföljnings och forskningsändamål. Deltar också i det regionala utvecklingsarbetet av ny kvalitetsdatabas för primärvården, QREGPV där han är registerhållare sedan augusti 2015. Föreläser på FoU-kursen och handleder ST-läkare och övrig personal vid projektarbete inom verksamheten.

Bihandledare för doktorander vid Göteborgs och Lunds universitet (s. 6–7). Deltagare i flera stora långsiktiga forskningsprojekt (SPCCD, SDR s. 12, 13). Samordnar det planerade bytet av webbmiljö för FoU primärvård VGR:s fyra noder.

Anna-Lena Östberg, FoU-ledare tandvård

Leg. tandläkare, docent vid avdelningen för odontologisk psykologi och folkhälsa, institutionen för odontologi, Göteborgs universitet och epidemiologisk konsult vid Enhet Tandvård, Västra Götalandsregionen. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg och lokala FoU-rådet för Göteborg och Södra Bohuslän. Arbetar med flera stora, övergripande projekt inom tandvården, såsom epidemiologi inom barn- och ungdomstandvården. De egna vetenskapliga forskningsområdena är tandvårdsepidemiologi, oral hälsorelaterad livskvalitet samt fetma relaterat till munhälsa. Huvud- och bihandledare i flera pågående doktorandprogram vid Göteborgs universitet (s. 5–6). Har tidigare handlett flera doktorander fram till disputation och handleder andra medarbetare på olika nivåer. Är associate editor och deputy section editor för BMC Oral Health samt ingår i editorial board för Community Dentistry and Oral Epidemiology.

Sofia Dalemo, FoU-handledare, primärvård

Distriktsläkare, med.dr, förordnande (20 %) som FoU-handledare i primärvården Skaraborg. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Föreläser på FoU-kursen, samt är handledare till ST-läkare i deras enskilda projekt. Undervisar på läkarlinjen vid Göteborgs universitet termin 7 och 9. Det egna forskningsarbetet handlar om uppföljning av patienter med höga kalciumvärden vid Tibro vårdcentral.

Paolina Weidinger, doktorand

Leg. apotekare, med.lic, doktorand vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Fungerar som handledare i enskilda projekt i verksamhetens FoU-kurs och som föreläsare inom kursen. Stödperson vid olika läkemedelsrelaterade frågeställningar inom enskilda projekt. Suppleant i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Har under tidsperioden oktober 2015–maj 2016 varit tillförordnad koordinator med uppdragen som administratör för den grundläggande FoU-utbildningen samt sekreterare i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Det egna forskningsarbetet har en läkemedelsepidemiologisk profil och belyser förekomst, diagnostik och läkemedelsbehandling vid astma och kroniska luftvägssjukdomar.

Mikael Åberg, FoU-koordinator

FoU-koordinator med inriktning IT. Har magisterexamen i Folkhälsovetenskap, inriktning hälsoekonomi. Är regiongemensam resurs inom hälsoekonomi för FoU-primärvård. Infomaster för FoU primärvårds gemensamma funktionskalender. Arbetsuppgifterna innefattar arbete med utdata från patientjournalssystemen, programmering och arbete som internkonsult inom IT, inriktning Office-program och statistikprogram som SPSS och STATA. Medverkar i utbildningar som FoU-centrum arrangerar, t.ex. den årliga FoU-kursen. Tillhör professor Ulf Lindblads forskargrupp vid avdelningen för allmänmedicin, Göteborgs universitet.

Johanna Låstberg, FoU-koordinator

FoU-koordinator som administrerar den grundläggande FoU-utbildningen. Arbetar med att ge support till projektledare och kursdeltagare gällande databearbetning, layout med mera. Är sekreterare i lokala FoU-rådet i Skaraborg och sköter administration och support av det webbaserade ansökningssystemet som FoU-rådet i Skaraborg använder. Har uppdrag som FoU-guide med uppgift att arbeta med projektdatabasen FoU i VGR för att fortlöpande uppdatera den avseende projekt i Skaraborg. Är Skaraborgs representant i FoU i VGR:s brukarråd. Är administratör i SPCCD-projektet (s. 12). Delar ansvaret för uppdatering och administration av hemsidor för FoU-centrum. Delat ansvar för arbete med den gemensamma årsredovisningen för Närhälsan FoU primärvård. Föräldraledig fram till oktober 2016.

Ann Segerblom, FoU-koordinator

FoU-koordinator (75 %) som har flera regiongemensamma uppdrag för Närhälsan FoU primärvård. Heromarapportör, sköter personalhanteringssystem samt ger stöd och support till chefer och medarbetare. Arkivredogörare, är kontaktperson gentemot Närhälsans huvudarkivredogörare, som innebär att ha kunskap, bevaka att gällande bestämmelser följs och ge råd och anvisningar till medarbetare om allmänna handlingar. Administratör för Katalog i Väst (KIV), det regiongemensamma referensregister över organisationer och personer i Västra Götalandsregionen. Har på FoU-centrum Skaraborg ansvar för beställningar och fakturor samt är LITA (Lokal IT-administratör). Delar ansvaret för uppdatering och administration av hemsidor för FoU-centrum. Arbetar med logistik och administration kring forskningsprojekt i form av information och utskick till patienter, skapande av inmatningsmoduler för registrering av enkäter och kliniska data samt inmatning och kontroll. Är miljöombud för Närhälsans kansli i Skövde (där FoU-centrum är lokaliserat) samt representant för FoU-centrum i kansliets husråd.

Stimulera kreativitet, kritiskt tänkande och kunskapssökande förhållningssätt hos medarbetare och chefer i primärvård och folktandvård

Motivera och rekrytera FoU-intresserade medarbetare

FoU-ombuden i primärvården har en viktig roll när det gäller att hitta medarbetare med FoU-intresse i verksamheterna, detta både som kontaktperson och som förmedlare av information från FoU. FoU-information i form av nyhetsbrev har under 2016 distribuerats till FoU-ombuden för vidare spridning på arbetsplatsen. Vidare inbjuds samtliga medarbetare till våra regelbundna seminarier där det samtidigt finns möjlighet för intresserade att få kontakt med FoU-personal. Önskemål har också uppkommit om webbsändning av våra seminarier, något som vi börjat arbeta med.

Då det är en lång resväg till FoU-seminarierna i Skövde för de medarbetare som arbetar i Östra delen av Skaraborg. Har Sofia Dalemo, som är FoU-ombud på Närhälsan Guldvingen vårdcentral, under året arrangerat utbildningshalvdagar för hela Guldvingens personalgrupp samt personalen vid jourcentralen i Lidköping. Pär-Daniel Sundvall, distriktsläkare och med.dr från primärvårdens FoU-centrum i Borås, har haft en halvdag kring infektioner i primärvården, då presenterade han även sin avhandling. Det ”transkulturella sjukvårdsmötet” – erfarenheter bland somaliska flyktingar och läkare i Sverige var temat när Kristian Svenberg, distriktsläkare, med.dr, från allmänmedicinska institutionen på Sahlgrenska akademien presenterade sin forskning. Professor Magnus Simrén, tidigare AT-läkare vid Närhälsan Guldvingen vårdcentral, var tillbaka för att undervisa om sitt skötebarn IBS (Irritable bowel syndrome). Då inbjöds även läkare på närliggande vårdcentraler i primärvårdsområdet att delta.

FoU-ledare Anna-Lena Östberg gör regelbundna besök (två gånger per år) i chefsgruppen för Folk tandvården, område Öster för att informera om FoU-verksamheten.

Stödja och handleda FoU-projekt

Under året har handledning getts till projektarbeten enskilt och i den grundläggande kursen i forskningsmetodik samt till predoktorander och doktorander knutna till enheten. Nedan presenteras predoktorand respektive doktorandprogram och övriga enskilda projektarbeten. FoU-kursprojekt presenteras på s. 18–19.

Doktorandprogram i allmäntandvården

Ann-Catrin André Kramer, tandhygienist vid Folk tandvården Bråten Mariestad, doktorand vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet, sedan januari 2013. Doktorandprogram med titeln ”Longitudinella och ekologiska studier av tandhälsa hos barn och ungdomar: inverkan av socioekonomiska faktorer”. Huvudhandledare är docent Anna-Lena Östberg och bihandledare är professor Magnus Hakeberg. Två delarbeten är publicerade och ett tredje manus planeras att submitteras i början av 2017.

Negin Taghat, allmäntandläkare vid Folk tandvården Herrljunga, doktorand vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet, sedan oktober 2016. Doktorandprogrammet har titeln ”Oral hälsa före och efter obesitasbehandling”. Huvudhandledare är docent Anna-Lena Östberg och bihandledare är med.dr Malin Werling och professor Peter Lingström. Dataanalys pågår för det första delarbetet (en enkätstudie). Klinisk datainsamling pågår för övriga delarbeten, som görs inom det tvärvetenskapliga projektet BASUN (s. 8) samt i en fallserie. Negin utför de kliniska undersökningarna.

Doktorander i specialisttandvården

Liselott Ellmarker Löfquist och Tor Widbom, övertandläkare vid specialistkliniken för protetik, Skövde, är båda inskrivna som doktorander vid Tandvårdshögskolan, Malmö högskola.

Doktorandprogram primärvård

Doktorandprogram som genomförs inom primärvården i Skaraborg eller på annat sätt, till exempel genom ekonomiskt stöd, har anknytning till FoU-centrum berör många olika aspekter av allmänmedicin. Studier bedrivs på ett brett spektrum av områden allt ifrån möten mellan olika vårdgivare och med patienter, till studier av biokemiska markörer för komplikationer vid kroniska sjukdomar och registerstudier med användande av data från primärvården, kohortstudier, prospektiva studier och studier med kvalitativ metod.

Paolina Weidinger, leg. apotekare, med.lic, doktorand vid Göteborgs universitet. Doktorandprogram med läkemedelsepidemiologisk profil med titeln ”Kroniska luftvägssjukdomar: Förekomst i befolkningen, diagnostik och läkemedelsförskrivning”. De studerade populationerna baseras på journaldata från primärvården Skaraborg samt befolkningsundersökningen PURE (Prospective Urban Rural Epidemiological study, s. 13). De två första delarbetena är publicerade, samt ingick i licentiatavhandling presenterad 2012. Delarbete tre är under skrivande och i delarbete fyra är datainsamling genomförd. Huvudhandledare är fil.dr Jeong-Lim Kim, samhällsmedicin och folkhälsa, enheten för arbets- och miljömedicin, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Bihandledare är docent Kristina Boström, professor Annika Rosengren och professor Ulf Lindblad.

Karin Rystedt, ST-läkare, doktorand vid Göteborgs universitet sedan 2016. Doktorandprogram med titeln ”Diagnostik och behandling av luftvägsinfektioner i primärvård”. Huvudhandledare är adj. professor Ronny Gunnarsson, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet och bihandledare är med.dr Pär-Daniel Sundvall FoU-centrum Södra Älvsborg.

Karin Starzmann, distriktsläkare, doktorand vid Göteborgs universitet. Doktorandprogram med titeln ”Läkaren, patienten och sjukskrivningen”. Två arbeten är publicerade. En studie av primärvårdsläkares upplevelser av sjukskrivning med fokusgrupper genomfördes under 2015 med intervju av sex grupper, analys och författande av manus pågår. Ytterligare en studie om symtomdiagnoser på sjukintyg pågår med materialinsamling. Huvudhandledare är docent Kristina Boström och bihandledare docent Anna-Lena Östberg, professor Cecilia Björkelund och med.dr Per Hjerpe.

Katharina Verheijen, distriktsläkare vid Hamnstadens vårdcentral, Lidköping, doktorand vid Lunds universitet sedan december 2012. Doktorandprogram med titeln ”Women with wrist fractures. How well do we take care of them concerning their risk for osteoporosis?”. Data om livskvalitet efter handledsfraktur har sammanställts och manusskrivning pågår. Ett samarbete med Örebro universitet (professor Margareta Möller) pågår för ett delarbete.

Intervjuer i fokusgrupper med vårdpersonal pågår. Huvudhandledare är docent Kristina Boström, bihandledare är professor Robert Eggertsen, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet samt professor Sigvard Möllstad (allmänmedicin CRC), Skånes Universitetssjukhus, Malmö, professor Anders Möller, Ersta Sköndal Högskola Campus Bräcke och med.dr Per Hjerpe.

Freda Lennartsson, distriktssköterska, doktorand vid Göteborgs universitet. Doktorandprogram med titeln ”Prevention av lägesbetingad skallasymmetri”. Handledare är professor Göran Wennergren, avdelningen för pediatrik, Göteborgs universitet och docent Beth Maina Ahlberg, institutionen för kvinnors och barns hälsa, Uppsala universitet och Stiftelsen Skaraborgsinstitutet.

Tobias Andersson, distriktsläkare, doktorand vid Göteborgs universitet. Doktorandprogram med titeln ”Diabetes och högt blodtryck – samsjuklighet, läkemedelsbehandling och prognos. Studie av data från Skaraborgs och Stockholms primärvård”. Data är kommer från Skaraborgs Diabetes Register (SDR, s.13) och Swedish Primary Care Cardiovascular Database (SPCCD, s.12). Data för första arbetet är analyserade och presenterades vid EASD i München i september 2016 och arbete med manus pågår. Ytterligare ett arbete med SDR och morbiditet är godkänt av etikprövningsnämnden och data insamlas för närvarande. Huvudhandledare är docent Kristina Boström, bihandledare med.dr Per Hjerpe; docent Axel Carlsson (apotekare), professor Per Wändell (distriktsläkare) båda Karolinska Institutet; professor Karin Manhem (internmedicin), Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet.

Doktorander med handledning och material från Skaraborg

Miriam Pikkemaat, distriktsläkare vårdcentralen Husensjö, Helsingborg doktorand vid Lunds universitet sedan januari 2012.

Doktorandprogram med titeln ”The role of copeptin and neurotensin for metabolic disturbances and prognosis of type 2 diabetes”. SDR med data från diabetiker som insjuknat 1996–1998 ingår i doktorandprogrammet. Två arbeten är publicerade och halvtidskontroll genomförd 5 oktober 2015. En studie av kliniska faktorer och biomarkörers betydelse för behandlingsresultat har slutförts och ett manus är i slutfasen för att skickas in till vetenskaplig tidskrift. En kvalitativ studie med intervjuer av patienter nyinsjuknade i diabetes i Helsingborg har just startats. Fortsatta studier av sjuklighet och dödlighet planeras tillsammans med Tobias Andersson och data inhämtas för närvarande. Huvudhandledare är docent Kristina Boström och bihandledare är professor Olle Melander (internmedicin), professor Sigvard Möllstad (allmänmedicin CRC), Skånes Universitetssjukhus, Malmö och med.dr Per Hjerpe.

Lina Holmqvist, ST-läkare internmedicin, doktorand vid Göteborgs universitet sedan juli 2012. Doktorandprogram med titeln ”Klinisk hypertoni – från tidig prediktion till prevalens och utredning av resistent hypertoni”. Ett arbete är publicerat och ett manus är under review och ytterligare ett är färdigställt för submittering. Data kommer från SPCCD. Halvtidskontroll genomfördes i december 2015, planerad disputation 11 februari 2017. Huvudhandledare är professor Karin Manhem, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet och bihandledare docent Kristina Boström.

Andra projekt med anknytning till FoU-centrum

Camilla Melkersson, sjukgymnast i Tibro, startade hösten 2009 en klinisk prövning av fotmanipulation vid bäckenledsbesvär hos gravida i samarbete med flera sjukgymnastavdelningar i primärvården i Skaraborg. Ett manuskript: Melkersson C, Starzmann K, Bengtsson Boström K. "Effect of foot manipulation for relief of pregnancy related pelvic girdle pain. A single-blind randomized clinical pilot trial in primary care" är skickat till vetenskaplig tidskrift.Handledare är docent Kristina Boström, medarbetare doktorand Karin Starzmann och Salmir Nasic, Skaraborgs Sjukhus (SkaS).

Grete Garberg, överläkare på ögonkliniken SkaS har studerat ögonkomplikationer hos patienter med diabetes med hjälp av SDR. Hon är medförfattare i en artikel i Miriam Pikkemaats doktorandprogram och hennes data används i flera publikationer. Under 2016 planeras ytterligare studier av läkemedelsbehandling av hypertoni vid diabetes och dess påverkan på diabetisk retinopati med hjälp av SDR i samverkan med Kristina Boström, Per Hjerpe och Miriam Pikkemaat.

Per Hjerpe och Kristina Boström har deltagit i en studie benämnd "Cancersatsningen – varje dag räknas". Journalgranskning inom primärvård och slutenvård som baslinjemätning för tre cancerformer (kolorektal cancer, urotelial cancer och lungcancer) i sju regioner. En uppföljande studie planeras 2019. Ett abstrakt har presenterats vid World Cancer Congress i Paris, oktober 2016.

Pågående projekt

Tandvård

I Skaraborg fortsätter samarbetet mellan primärvård och tandvård avseende FoU som tidigare. Folktandvården i Västra Götaland har sedan 2013-01-01 en ändrad inriktning i den övergripande FoU-verksamheten och uppdraget är numera att samordna och bistå avseende forskningsresurser. Namnet på den centrala enheten är "FoU-service odontologi", med placering på Odontologen, Sahlgrenska akademien i Göteborg. FoU-verksamheten i de olika regiondelarna är organiserade under namnet "Folktandvården FoU" med lokala FoU-ledare i varje regiondel (i Skaraborg FoU-ledare Anna-Lena Östberg).

Inom Folktandvården Västra Götaland område Skaraborg pågår bland annat projekt angående munhälsan hos barn och ungdomar samt hos äldre och om implantat. Samarbete sker med de odontologiska fakulteterna i Göteborg, Malmö, Oslo och Bergen.

För såväl specialisttandvården som allmäntandvården är det angeläget att utrymme och förutsättningar även i framtiden skapas för forsknings- och utvecklingsarbete.

Allmäntandvård

Inom allmäntandvården har de senaste åren följande större projekt avslutats och slutrapporterats med medverkan från FoU-centrum: "Mjölktandsprojektet", ett longitudinellt projekt om små barns tandhälsa och socioekonomiska faktorer (en rapport i Tandläkartidningen, en kandidatuppsats, en magisteruppsats samt två

artiklar i vetenskapliga tidskrifter) samt ”Parodontal hälsa hos 19-åringar i Västra Götaland”, ett större projekt mellan Odontologen i Göteborg, tandvården i Skaraborg och tandvården i FyrBoDal med syfte att kartlägga parodontal hälsa i ett randomiserat urval av befolkningen av ungdomar/unga vuxna (en rapport till verksamheten och fem vetenskapliga artiklar). En doktorand vid avdelningen för parodontologi, Göteborgs universitet (leg. tandhygienist Jessica Skoogh Ericsson) disputerade i projektet 2013 med Anna-Lena Östberg som bihandledare (”Periodontal health among Swedish adolescents – psychosocial and behavioral perspectives on periodontal infection control”).

För närvarande genomförs flera FoU-projekt i allmäntandvården med medverkan från FoU-centrum. Nedan beskrivs större pågående projekt.

En individanpassad undervisningsmodell för att öka ungdomars egenansvar i den parodontala infektionskontrollen

Detta är ett fortsättningsprojekt till ovan beskrivet projekt (”Parodontal hälsa hos 19-åringar i Västra Götaland”). Det är en interventionsstudie till ungdomar med docent Kajsa Henning Abrahamsson som projektansvarig. I forskargruppen ingår professor Jan Wennström, odont.dr Birgitta Jönsson, docent Jesper Lundgren, docent Anna-Lena Östberg, odont.dr Jessica Skoogh och leg. tandhygienist Sandra Lod. Projektet har bl.a. erhållit TUA-medel (medel i tandläkarutbildnings-avtalet) och som regionalt samarbetsprojekt. Datainsamling pågår.

Mariestadsprojektet

Mariestadsprojektet – ”Tandhygienist i kommunen” är ett treårigt samarbetsprojekt mellan Folktandvården, Mariestads kommun och Västra Götalandsregions hälso- och sjukvårdsutskott (projekttiden avslutades oktober 2016). Syftet är att utveckla ett nytt sätt att arbeta där tandvård och kommunal verksamhet samverkar för att säkra goda munvårdsrutiner för äldre som har svårt att själva klara av att sköta sina tänder. Ett forskningsprojekt för utvärdering pågår, där Anna-Lena Östberg, FoU-ledare tandvård, ingår i ledningen. Projektansvarig är odont.dr Catharina Hägglin vid Göteborgs universitet. Projektet har tilldelats lokala FoU-medel, medel från Skaraborgsinstitutet och medel för hälsopromotion i tandvården. En predoktorand finns i projektet.

Tandhälsan hos barn och ungdomar i Västra Götaland

En större epidemiologisk, longitudinell registerstudie av barns och ungdomars tandhälsa pågår sedan flera år i Västra Götaland. Projektledare är Anna-Lena Östberg. I projektet avses att studera tandhälsans fördelning bland barn och ungdomar i befolkningen samt att analysera tandhälsan relaterat till olika socioekonomiska variabler på olika nivåer. Projektet har tilldelats regionala FoU-medel (2012, 2013, 2014), TUA-medel 2012 och 2013, lokala FoU-medel Skaraborg vid 2013 och 2016 samt medel för Hälsopromotion tandvård från regionen 2015. Två vetenskapliga artiklar är publicerade från projektet, ett arbete är under submit och ytterligare flera arbeten planeras. Tandhygienist Ann-Catrin André Kramer, Folktandvården Bråten Mariestad, använder material från projektet i sitt doktorandarbete.

BASUN

Tandvården medverkar i ett stort regionalt longitudinellt projekt om obesitas, nämligen ”BASUN” (Bariatrisk behandling – substitutionsbehov och nutritionella komplikationer”). Patienter undersöks före obesitasbehandling (medicinsk eller kirurgisk) samt efter 2, 5 och 10 år. Projektet utgår från Sahlgrenska akademien med med.dr Malin Werling leg läkare, Institutionen för medicin, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet samt Capio Axess Vårdcentral som projektansvarig/principal investigator. Ett flertal specialiteter är representerade i projektet. Från tandvården är docent Anna-Lena Östberg ansvarig och tandläkare Negin Taghat från Folktandvården i Herrljunga är doktorand i projektet (s. 5). Tandvårdsdelen i projektet har tilldelats medel från Patentmedelsfonden för Odontologisk Profylaxforskning 2015, Regionala FoU-medel 2015 och 2016, medel för Hälsopromotion tandvård 2016 samt lokala FoU-medel vid flera tillfällen.

Andra projekt i allmäntandvården

Nedan beskrivs andra pågående projekt i allmäntandvården.

Inom ”Frisk tandvårdsprojektet” deltar fyra kliniker i Skaraborg i datainsamling (kliniska data och patientenkäter). Inom Centrum för äldretandvård bedrivs flera studier och här deltar två medarbetare i Folktandvården Skaraborg i ett projekt benämnt ”Tandvårdskontakt hos äldre”.

Vid Folktandvården i Södra Ryd i Skövde pågår ett projekt som syftar till att utveckla en samverkansmodell mellan BVC, Familjecentral och Folktandvården. Målsättningen är att tidigt skapa goda munhälsovanor hos familjer som besöker familjecentraler. Ett annat syfte är att tidigt identifiera riskindivider. Projektet är ett samarbetsprojekt med Skövde kommun och projektledare är klinikchef Magnus Fällström vid Folktandvården Södra Ryd och odont.dr, över tandläkare Anita Alm vid Hälsoodontologiska enheten.

Med hjälp av FoU-ombud i regi från FoU-service Odontologi s. 26) genomförs följande kliniska projekt: ”Parodontal infektionskontroll – två behandlingsprotokoll i en randomiserad fältstudie” (”VGparod-projektet”) med professor Jan Wennström vid Institutionen för odontologi, Sahlgrenska akademien som projektansvarig; ”Root canal treatment in a Swedish Public Dental Service. Studies of indications and results” (”Endo-projektet”) med docent Thomas Kvist och universitetslektor Peter Jonasson vid avdelningen för endodonti vid Institutionen för odontologi vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet som huvudansvariga; ”Konserverande behandling eller extraktion av första permanenta molarer med gravt mineraliseringsstörd emalj – en nationell randomiserad prospektiv multicenterstudie” (”MIH-projektet”) med docent Agneta Robertson och odont.dr Birgitta Jälevik vid Institutionen för odontologi, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet som huvudansvariga. Ovanstående beskrivet projekt ”En individanpassad undervisningsmodell för att öka ungdomars egenansvar i den parodontala infektionskontrollen” (kallat ”VGparod ungdomar-projektet”) engagerar också FoU-ombud för datainsamlingen.

Specialisttandvård

Inom specialisttandvården bedrivs ett antal forsknings- och utvecklingsprojekt med stöd på olika sätt från FoU-centrum.

Anita Alm är odont.dr och övertandläkare vid kliniken för barn- och ungdomstandvård i Skövde samt övertandläkare vid Hälsoodontologiska enheten i Västra Götaland. Anita Alms intresseområde inom forskning är bland annat karies och övervikt/fetma hos barn och tonåringar.

Vid avdelningen för Oral protetik, SkaS Skövde, pågår ett flertal kliniska uppföljningsstudier av protetisk rehabilitering med implantat och som konventionell protetisk behandling.

Följande projekt pågår:

Uppföljning och utvärdering av samtliga singelimplantatbehandlingar utförda 1987 till 1999 på avdelningen för Oral protetik (övertandläkare Liselott Ellmarker Löfquist). Titel på projektet: ”En klinisk och patientenkätbaserad utvärdering av behandling med singelimplantat – En retrospektiv studie”. En artikel under färdigställande för att skickas vetenskaplig tidskrift.

Nytt implantatsystem (Neoss), multicenterstudie. Datainsamling har skett nationellt i Sverige i både offentlig och privat tandvård. Ansvarig käkkirurg är övertandläkare Christer Dahlin vid NÄL (Norra Älvsborgs Länssjukhus). En publikation har publicerats från projektet (se nedan).

Studie av bakteriologiska och immunologiska faktorerens betydelse för förluster av titanimplantat i överkäken (övertandläkare Tor Widbom).

Jämförelse fast – avtagbar protetik (övertandläkare Tor Widbom).

Primärvård

FoU-centrum ska vara en brygga mellan den kliniska verksamheten i primärvården i Skaraborg med utgångspunkt från dess behov och den akademiska miljön för att få en bra vetenskaplig utveckling och relevant patientnära forskning. Flera av medarbetarna vid FoU-centrum och medarbetare med stöd av medel som fördelas av FoU-centrum, arbetar i långsiktiga forskningsprojekt lokalt och i samverkan regionalt, nationellt och internationellt.

Utdataverktyg primärvårdsjournal

Vid FoU-centrum utvecklas sedan flera år metoder för att göra informationen från patientjournalen tillgänglig för kvalitetsutveckling och forskning. Inriktningen på arbetet är fokuserat mot verksamhetsuppföljning på uppdrag av vårdcentralcheferna och data har bland annat använts vid ST-projekt. Via utdataverktyget EMA finns möjlighet till åtkomst till sammanhängande kliniska data från 1/1 1999 t.o.m. 31/12 2014, från den offentliga primärvårdens patientjournaler på samtliga vårdcentraler och jourcentraler för område 8 och 9 (Skaraborg). Data som kan extraheras är förutom patientens ålder och kön även information om vårdkontakter (kontakttyp och vårdgivare), diagnoser, åtgärder,

laboratorieanalyser, förskrivna läkemedel, medicinska underlag för bedömning av arbetsförmåga, remisser och vissa sökbara kliniska data såsom blodtryck. Efter godkännande av aktuella vårdcentralchefer och etikprövningsnämnd kan journaldata även användas för forskningsändamål och har ingått i flera doktorandprojekt och även andra vetenskapliga forskningsprojekt.

Under våren 2015 infördes det nya patientjournalssystemet ASYNJA på samtliga offentliga vårdcentraler i VGR och den gamla ProfDoc Journal III har fasats ut. Det innebär att åtkomstmöjligheten till journaldata med hjälp av EMA inte längre kommer att finnas. Ett liknande system för utdata från ASYNJA för hela VGR är under uppbyggnad. Vid lokala FoU-projekt på de enskilda vårdcentralerna kommer dock fortsättningsvis utdataverktyget MedRAVE att kunna användas.

Projekt med data från primärvårdsjournaler

Projekt i kursen Grundläggande forskningsmetodik, Suzanne Olsén (halsfluss), Mona Pilbratt (demenssjukdomar), Karl Nordström (patenter som remitteras till koloskopi), Henry Ihezue (riskfaktorer för erektil dysfunktion vid diabetes), Gösta Göthlund (Polymyalgia reumatika), Masoud Arjomand (uppföljning av lokalt vårdprogram hypertoni), Pablo Alvarez Jimenez (uppföljning analgetika).

Doktorandprojekt (Karin Starzmann (sjukskrivningar), Paolina Weidinger (astma, KOL), Miriam Pikkemaat (biomarkörer vid diabetes), Tobias Andersson (högt blodtryck och diabetes), Grete Garberg (ögonkomplikationer vid diabetes) s. 6–8.

Andra projekt se nedan.

Swedish primary care cardiovascular database (SPCCD)

Kliniska data från patientjournalerna för knappt 75 000 patienter med hypertoni från primärvården i Skaraborg och Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt har samlats i SPCCD för studier av läkemedelsbehandling av högt blodtryck i primärvård. Förutom kliniska data innehåller databasen också socioekonomiska data från SCB, data angående uttagna läkemedel från Socialstyrelsens Läkemedelsregister, data från slutenvårdstillfällena ur Patientregistret och data ur Dödsorsaksregistret. Projektet är ett samarbete mellan Västra Götalandsregionen, Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt, Karolinska Institutet och Sahlgrenska akademien. Under året har flera vetenskapliga artiklar färdigställts, tre har publicerats eller accepterats för publicering och tre har skickats in till vetenskapliga tidskrifter där review pågår (bilaga 1).

Resultat från SPCCD presenterades vid 26:e mötet för Europeiska hypertonisällskapet (Hypertension and Cardiovascular Protection, ESH) i Paris. Abstrakts presenterades muntligt (Georgios Mourtzinis, Karin Manhem, Lina Holmqvist) och som postrar Charlotte Holmqvist och Miriam Qvarnström (bilaga 2).

Medverkande i projektet är: professor Karin Manhem överläkare; med.dr Charlotta Ljungman specialist i invärtesmedicin; doktorand Lina Holmqvist, ST-läkare; doktorand Georgios Mourtzinis, leg läkare; doktorand Tove Bokrantz, med.stud samtliga vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Professor

Thomas Kahan, Karolinska Institutet; docent Björn Wettermark, Epidemiologiskt centrum, Socialstyrelsen; docent Axel Carlsson, apotekare; doktorand Miriam Qvarnström, apotekare; doktorand Fredrik Wallentin, överläkare; professor Per Wändell; med.dr Jan Hasselström samt doktorander Ramin Zarrinkoub och Charlotte Holmquist, alla distriktsläkare, Karolinska Institutet och Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt. Från Skaraborg medverkar docent Kristina Boström, med.dr Per Hjerpe och doktorand Tobias Andersson alla distriktsläkare.

Skaraborg Hypertension and Diabetes Project

Skaraborgsprojektet omfattar både kliniska aspekter och ett folkhälsoperspektiv på hypertoni, diabetes och fetma. Projektet har pågått sedan 1970-talet med flera datainsamlingar på olika orter i Skaraborg (Skara, Skövde, Vara). Flera avhandlingar har publicerats. Projektet erbjuder ett brett underlag för forskning på olika nivåer samt för mer avgränsade arbeten för olika medarbetare i primärvården. Huvudman för projektet är professor Ulf Lindblad, avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa vid Göteborgs universitet, och det drivs i samarbete mellan Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet, Närhälsan FoU-centrum Skaraborg, Skaraborgsinstitutet och avdelningen för diabetes och endokrinologi, Lunds universitet i Malmö. Under 2016 bearbetas longitudinella data från 1993 i ett slumpvist urval ur Skarabefolkningen och deras viktförändring över tid, ett manuskript är under utarbetande. En genetisk variant (val158-met) av Catechol O-metyltransferase-genen och dess relation till fetma studeras i en population i Skövde och Vara och ett manuskript är under revidering.

Skaraborgs Diabetesregister (SDR)

Under 1991–2004 samlades uppgifter om alla diabetiker i Skaraborg i ett särskilt register innehållande cirka 16 450 personer. På en kohort av patienter < 65 år (n=476) med diabetesdebut 1996–1998 finns blodprover bevarade för framtida analyser. En återundersökning av de som registrerades under 1996–1998 slutfördes 2010. Huvudman för projektet är docent Kristina Boström och det genomförs i samarbete med Grete Garberg, överläkare ögonkliniken; med.dr Bo Berger överläkare medicinkliniken och Salmir Nasic FoU-centrum, SkaS; Tobias Andersson, distriktsläkare vårdcentralen Norrmalm, doktorand i allmänmedicin, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet; Miriam Pikkemaat, distriktsläkare vårdcentralen Husensjö Helsingborg, doktorand vid Lund universitet, Per Hjerpe, med.dr och Ann Segerblom, Närhälsan FoU-centrum Skaraborg. Från Lunds Universitet, medverkar överläkare Monica Löwenstam-Adrian, oftalmologi, Lund; professor Olle Melander, hypertoni och hjärt-kärlsjukdom; professor Sigvard Mölstedt, allmänmedicin Skånes Universitetssjukhus, Malmö och från Karolinska Institutet, professor Per Wändell och docent Axel Carlsson, apotekare. En artikel har färdigställts för publicering under 2016 med Miriam Pikkemaat som första författare. Tobias Andersson har presenterat en poster med longitudinella data om mortalitet från SDR på EASD i München september 2016.

Prospective Urban Rural Epidemiological ("PURE") study

Välfärdssjukdomar förskjuts från höginkomstländer till u-länder. PURE-studien undersöker och följer drygt 155 000 människor från hela världen så att skillnaden mellan rika och fattiga stater och mellan stad och landsbygd kan studeras, avseende riskfaktorer för hjärtinfarkt. I Sverige deltar Göteborg och Skaraborg (Karlsborg, Hjo och Töreboda) i studien. Data från 902 personer i åldrarna 35–70

år från Skaraborg, samt från 3 251 personer från Göteborg, samlades in under 2005–2008. Deltagarna följs upp med återundersökningar efter 6 år, 9 år samt 12 år, varav den vid 6 år avslutades våren 2015. Den svenska delen av studien leds av professor Annika Rosengren, Sahlgrenska sjukhuset/Östra sjukhuset, Göteborg. Deltar gör även docent Kristina Boström och professor Ulf Lindblad, Göteborgs universitet.

Paolina Weidinger registrerades under 2013 som doktorand i PURE-projektet och studerar deltagarnas lungfunktion, KOL-diagnoser samt läkemedelsbehandling.

”INTERSTROKE”

Under 2010 startade ”INTERSTROKE”, en studie av riskfaktorer för stroke i Göteborg och Skaraborg. Studien är en global fall–kontrollstudie med samma ledning som ”PURE”-studien. Datainsamlingen är avslutad och cirka 23 000 patienter och kontroller har undersökts globalt, varav cirka 300 i Sverige (Göteborg och Skaraborg). Huvudman för studien i Sverige är professor Annika Rosengren. Från Skaraborg deltar överläkare Eric Bertholds och Björn Cederin SkaS samt från primärvården i Skaraborg docent Kristina Boström.

”Cancersatsningen – Varje dag räknas”

Regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting har beslutat om en nationell satsning för att korta väntetiderna i cancervården. Detta med en baslinjemätning under 2015 av väntetider inom både primärvård och sjukhusvård innan ”standardiserade vårdförlopp” införs och med en uppföljning 2017 med utvärdering av vårdförloppen. Målet är kortare väntetider, minskade regionala skillnader och ökad nöjdhet hos patienterna. Det främsta målet är att undersöka när välgrundad misstanke för cancer uppstår i primärvård och fastställa tid från första misstanke till tid för när behandling inleds. Som metod används granskning av ett stickprov av patientjournaler från olika regioner i Sverige. Under 2016 har granskning av journaler genomförts. Huvudansvarig för studien är Hans Thulesius, distriktsläkare Växjö, docent i allmänmedicin vid Lunds universitet. Från FoU-centrum i Skaraborg deltar Kristina Boström, Per Hjerpe, Mikael Åberg och Johanna Låstberg i studien.

Planera och genomföra utbildningar, seminarier och konferenser inom FoU

Utbildningar

Grundläggande forskningsmetodik

Kursen Grundläggande forsknings- och utvecklingsmetodik har sedan år 2000 getts årligen för anställda i Primärvården Skaraborg, sedan 2009 VGPV Skaraborg, och Folk tandvården Västra Götaland område Öster. Den riktar sig till all personal oavsett behörighet för högskolestudier. Kursen har sedan 2008 byggts ut med ett parallellt alternativ för personal med högskolebehörighet som önskar gå kursen med högskolepoäng, detta kursalternativ ges under förutsättning att tillräckligt många kursdeltagare önskar delta. Behöriga att söka är också ST-läkare vid

Skaraborgs Sjukhus, kommunanställda i Skaraborg och anställda inom VGPPV i regionen.

Syfte

Att deltagarna ska tillägna sig grundläggande kunskaper i forskningsmetodik och genomföra ett eget FoU-arbete samt att de ska få en ökad förståelse för FoU-arbete i verksamheten.

Kurstid

Kurstiden omfattar knappt ett år för båda alternativen. Kursen startar med två dagars kursupptakt i början av året. Därefter hålls cirka åtta uppföljande halv- eller heldagsseminarier. Kursavslutning hålls i slutet av november samma år. Examination i den poängsatta kursen äger rum i januari påföljande år.

Kursinnehåll

Introduktion som innefattar föreläsningar om vetenskapsteori, projektdesign, etik, förfarande vid ansökan till fonder och etikprövningsnämnd. Vidare påbörjas formulering av enskilda projektidéer och skrivandet av den egna projektplanen. Hjälpt att hitta handledare ges till dem som ännu inte har fått någon.

Uppföljande kursträffar innefattar litteratursökning, forskningsmetodik (kvalitativ, kvantitativ), evidensbaserad medicin/tandvård, förbättringsarbete, materialinsamling, enkäter, epidemiologi, statistiska metoder, orientering i datorstöd med mera. Presentation och diskussion av den egna och varandras projektplaner samt en extern granskning av projektplaner sker efter halva kursen. Föreläsning i retorik samt övning i muntlig och skriftlig presentationsteknik. Presentation av resultat sker vid avslutningstillfället, som är offentligt.

Den utbyggda kursen för högskolebehöriga går på halvfart. Den är poängsatt vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Kurskod: OU292T, Forsknings- och utvecklingsmetodik inklusive självständigt arbete (30 högskolepoäng, hp).

I kursen ingår följande examinationer:

- ✎ vetenskaplig projektplan som examineras med opponent- och respondentskap i seminarium
- ✎ examination i vetenskaplig design, statistik och epidemiologi
- ✎ examination i litteraturgranskning
- ✎ vetenskapligt uppsatsarbete som examineras med opponent- och respondentskap i examinationsseminarium

Det egna projektarbetet

Projektarbetet beräknas sammanlagt motsvara 4–5 veckors arbetstid. För ST-läkare som söker specialistbevis i allmänmedicin motsvarar projektarbetet cirka 8 veckors arbetstid, samt egen tid för inläsning m.m. Tid för detta avsätts i den egna verksamheten, utlagt över kurstiden och med mer koncentrerad tid för bearbetning och presentation.

Handledning

Handledning sker dels individuellt, dels i grupp. Individuell handledning sker efter överenskommelse mellan deltagare och respektive handledare. Den huvudsakliga handledningen av ST-läkare från SkaS samt VGPPV-deltagare utanför Skaraborg

sker av handledare från de egna verksamheterna. Grupphandledning sker i seminarieform i samband med kurstillfällena där varje deltagare redogör då för hur långt vederbörande har kommit i sitt arbete och får synpunkter från andra deltagare, handledare och inbjudna resurspersoner.

Rapportering och publikationer

FoU-arbetet redovisas förutom i en skriftlig projektrapport också som en muntlig presentation (powerpointpresentation eller poster) vid kursavslutningen. För den utbyggda kursen för högskolebehöriga sker dessutom examinationer som beskrivs under Kursinnehåll. Projektrapporterna publiceras antingen i FoU-centrums (primärvård och folktandvård) regi i årliga rapportserier och på nätet (www.narhalsan.se/fouskaraborg), som uppsatser vid Göteborgs universitet eller som vetenskapliga artiklar. Syftet är att sprida information och kunskap om genomförda och pågående projekt.

Föreläsare och resurspersoner

Kristina Boström, distriktsläkare, docent, FoU-centrum. Kursansvarig som bland annat föreläst om vetenskapsteori samt handlett och haft huvudansvar för handledning av ST-läkarnas projektarbeten.

Anna-Lena Östberg, tandläkare, docent, FoU-centrum. Kursansvarig som bland annat föreläst om kvantitativ och kvalitativ metodik och datainsamlingsmetoder samt handlett.

Per Hjerpe, distriktsläkare, med.dr, FoU-centrum. Kursansvarig som bland annat föreläst om forskningsetik, och studiedesign samt handlett.

Sofia Dalemo, distriktsläkare, med.dr, FoU-centrum. Föreläst om projektplanens utformning samt handlett.

Paolina Weidinger, apotekare, med lic, doktorand, FoU-centrum. Föreläst om skrivande av projektplan och litteratursökning samt handlett.

Salmir Nasic, statistiker, Skaraborgs Sjukhus Skövde. Föreläst om epidemiologi och statistik.

Alexander Chakhunashvili, logistiker/statistiker, Karolinska Universitetssjukhuset. Föreläst om förbättringsarbete.

Johanna Låstberg, FoU-koordinator, FoU-centrum. Kursadministratör som föreläst om dataprogram, gett datorstöd vid FoU-arbete, projektpresentationer och rapporter.

Karin Starzmann, distriktsläkare, doktorand. Föreläst i statistik (SPSS) och varit behjälplig i statistikfrågor.

Robert Eggertsen, adjungerad professor i allmänmedicin, Göteborgs universitet. Varit extern granskare av projektplaner.

Alexandra Krettek, professor i folkhälsovetenskap, Institutionen för hälsa och lärande, Högskolan i Skövde. Föreläst om retorik.

Övriga resurspersoner: handledare utses vid varje kurs utifrån kursdeltagarnas ämnesval. Det kan vara personer med forskarutbildning eller forskarstuderande vid primärvården, SkaS, Skaraborgsinstitutet, Högskolan i Skövde eller andra högskolor och universitet.

Under 2016 har kursen genomförts för sjuttonde gången med avslutning i form av en FoU-dag den 24 november 2016 (s. 18).

Kursdeltagare 2016:

Gösta Göthlund
Jeanette Larsson
Johan Edgar
Liana Tahrodi
Masoud Arjomand
Mattias Perzon
Muna Al-Battawi
Mårten Segerkvist
Pablo Alvarez Jimenez

I utvärderingen av FoU-kursen 2016, så anger 100% av kursdeltagare att de är nöjda eller mycket nöjda med kursen som helhet. En givande kurs med mycket kunskaper, pedagogisk, bra disponerade föreläsningar under kurstiden och kompetenta föreläsare är kommentarer från kursdeltagare.

FoU-utbildning för chefer

En kurs i orienterande FoU-utbildning för chefer inom primärvård och tandvård har tagits fram och leds av Kristina Boström, FoU-ledare i primärvård, och Anna-Lena Östberg, FoU-ledare i tandvård. Kursen för chefer har i stort samma innehåll som den ordinarie kursen, med den skillnaden att deltagarna i chefsutbildningen inte genomför något projektarbete.

Målgrupper

Målgrupp är personer i ledande ställning inom primärvård och tandvård, både klinisk och administrativ personal.

Syfte

Att ge chefer en översiktlig utbildning i vetenskaplig metodik. Ett delmål är att öka förståelsen för vikten och nödvändigheten av FoU-arbete i verksamheten.

Kurstid

Kurstiden omfattar fem utbildningstillfällen om en halvdag vardera utspridda över två terminer.

Kursinnehåll

Kursen innehåller föreläsningar om FoU-arbete i klinisk verksamhet, lagar och förordningar inom området samt hur samarbete med högskolor och universitet sker. Ett folkhälsoproblem relaterat till kliniskt arbete presenteras och detta ämne belyses sedan ur FoU-perspektiv med interaktiv undervisning i vetenskapshistoria,

aktuella frågeställningar, studiedesign, etik i FoU-arbete (etiska överväganden samt lagar och förordningar), litteratursökning med praktisk tillämpning, epidemiologi, statistik och presentationsteknik.

Ingen kurs har getts under 2016.

Seminarier

Under året har seminarier hållits vid FoU-centrum med inbjudan till samtliga anställda inom primärvården och offentliga folktandvården i Skaraborg samt till våra lokala samverkanspartners. I samband med dessa har det varit ”öppet hus” där medarbetare varit välkomna att diskutera egna idéer med handledare vid FoU-centrum.

Under 2016 hölls följande seminarier:

Cancerkalkylen – att upptäcka cancer i primärvård och tandvård
Hans Thulesius, allmänläkare Strandbjörket vårdcentral Växjö, docent Lunds universitet

Frisktandvården – en första vetenskaplig granskning
Charlotte Andréén Andås, leg. tandläkare, odont.dr, Institutionen för odontologi, Göteborgs universitet

Lev längre och må bättre – 10 tips hur man lever 10 år längre och mår bättre
Bertil Marklund, allmänläkare, professor, FoU-centrum Fyrbodals, Göteborgs universitet

Konferenser

FoU-dag 2016

Den 24 november hölls en FoU-dag med presentation av genomförda och pågående FoU-projekt av och med deltagare i årets FoU-kurs.

Projekt som redovisats under 2016:

Handläggning av polymyalgia rheumatica på vårdcentralerna Norrmalm och Tidaholm 2005–2011
Gösta Göthlund, Närhälsan Tidaholm vårdcentral

Användning och följsamhet vid spiral som preventivmedel hos ungdomar i Skaraborg
Jeanette Larsson, Närhälsan Mariestad ungdomsmottagning

Fokusgrupper om Utmattningsyndrom. Vad anser läkare om utmattningsyndrom?
Johan Edgar, Närhälsan Kyrkbyn vårdcentral

CRP hos barn med luftvägsinfektion i primärvården
Karin Rystedt, Närhälsan Hentorp vårdcentral

Följsamhet till regionala medicinska riktlinjer vid vitamin B12- och/eller folatbrist i primärvården

Liana Tahrodi, Närhälsan Kärra vårdcentral

Klinisk undervisning av allmänmedicin på vårdcentral – en fokusgruppsstudie av läkarstudenters upplevelser

Mattias Perzon, Närhälsan Tidån vårdcentral

Behandling med blodfettsänkande läkemedel hos patienter med diabetes på Närhälsan Hjo vårdcentral. En enkätstudie.

Muna Al-Battawi, Närhälsan Hjo vårdcentral

Förskrivningen av protonpumpshämmare vid tre vårdcentraler. Riskerar överförskrivningen att få konsekvenser?

Mårten Segerkvist, Vilan vårdcentral Skara

Förekomst av kronisk benign smärta bland patienter som förskrevs opioider 2015 vid Närhälsan Mariestad vårdcentral

Pablo Alvarez Jimenez, Närhälsan Mariestad vårdcentral

Information och stöd

För anställda inom primärvården eller folktandvården i FoU-centrums upptagningsområde, som genomför ett utvecklings- eller forskningsprojekt, finns det möjlighet att få information och stöd. Detta kan gälla till exempel rådgivning angående frågeställningar kring projektarbeten, när/var/hur man söker medel m.m. På FoU-centrum finns projektarbetsplatser som kan bokas vid behov.

Datahantering och användarstöd i olika dataprogram

Personal vid FoU-centrum har under året gett stöd vid skapandet av till exempel inmatningsmoduler för datamaterial (EpiInfo, esMaker, Excel), webbaserade enkäter (esMaker), bearbetning av data inför analyser, deskriptiv statistik samt vissa statistiska analyser. Användarstöd har även getts i bland annat SPSS, EndNote, EpiInfo, Officepaketet.

Presentationsmaterial

Inför konferenser och liknande framträdanden har FoU-centrum hjälpt till med framställning av presentationer, till exempel i form av powerpointpresentationer, postrar, grafer och tabeller. Hjälpt med struktur och layout av rapporter som sedan tryckts upp av FoU-centrum har också tillhandahållits.

FoU-medel

Följande sökbara FoU-medel administreras vid FoU-centrum.

Skarborgs Lokala FoU-råd

Lokala FoU-rådets fördelning av medel bygger förutom på Hälso- och sjukvårdsstyrelsen (HSS) riktlinjer, på den policy för FoU som fastställts för primärvården i Skarborg, Folk tandvården Västra Götaland Skarborgsdelen av Folk tandvården Öster och SkaS. Det lokala rådet består av medlemmar från primärvården i Skarborg, folk tandvården i Skarborg, FoU-beredningsgruppen SkaS samt Skarborgsinstitutet.

Rådet ger stöd till anställda i primärvården i Skarborg, Folk tandvården Västra Götaland Skarborgsdelen av Folk tandvården Öster och SkaS. Stöd ges till enskilda projekt, doktorandstipendier/forskarutbildning och handledning.

Maximalt kan 110 000 kronor per projekt/stipendium beviljas.

Rådet träffas regelbundet under året för samverkan i FoU-frågor. Ansvaret för ordförandeskapet och kanslifunktionen ligger i primärvården.

Under året 2016 har sammanlagt cirka 990 000 kronor fördelats till projekt inom primärvård, tandvård och SkaS.

Projekt inom primärvården och tandvården i Skarborg som tilldelats medel:

Tandhälsans fördelning bland barn och ungdomar i Västra Götalandsregionen i relation till olika analytiska nivåer och bakgrundsfaktorer.

Ann-Catrin André Kramer, Folk tandvården Mariestad

Fetma och munhälsa: en klinisk kartläggning Obesity and Oral Health: a clinical survey

Anna-Lena Östberg, FoU-centrum Skarborg

Kunskap och attityder till munhälsa och munvård hos tjänstemän och personal i kommunal äldreomsorg.

Ewa Nyström, Folk tandvårdens administration, Skövde och Hälsoodontologiska enheten/Centrum för äldretandvård

Strategier för att förebygga lägesbetingad skallasymmetri

Freda Lennartsson, BVC Närhälsan Götene vårdcentral, Götene

Jämförelse mellan resultatet av två olika rörelseövningar för patienter med smärta i käkarna – en randomiserad studie.

Jennie Strömwall, Folk tandvården VGR, Bettfysiologi Skövde och Göteborg

Vad kännetecknar sjukfall som leder till sjukskrivning under symtomdiagnos?

Karin Starzmann, Närhälsan Tidån vårdcentral

Hypocalcemi i primärvården, associerade faktorer och risk för morbiditet och mortalitet

Kristina Bengtsson Boström, Närhälsan Billingen vårdcentral, Skövde

Betydelsen av inflammation för utvecklingen av störd glukosmetabolism i en svensk population.

Margareta Hellgren, Närhälsan S:a Ryds vårdcentral

Kroniska luftvägssjukdomar: Diagnostik och läkemedelsbehandling

Paolina Weidinger, Närhälsan FoU primärvård, Skövde

Biokemiska markörers betydelse för behandlingssvar och makro- och mikrovaskulära komplikationer hos nydiagnostiserade patienter med diabetes mellitus typ 2. Skaraborgs Diabetes Register

Per Hjerpe, Närhälsan Norrmalm vårdcentral, Skövde

Uppföljning av patienter med diabetes i Skaraborg. Skaraborgs Diabetes Register (SDR).

Tobias Andersson, Närhälsan Norrmalm vårdcentral

Medel till forskarstuderande inom primärvården

Under forskarutbildning kan stöd ges för lönekostnader med högst 20 % av heltidsanställning. FoU-centrum har under 2016 fördelat medel till forskarstuderande på magister-, licentiat- och doktorandnivå inom primärvården. Forskarmedlen fördelas proportionellt mellan de sökande.

Villkoren för att få söka medel är

- tillsvidare anställning i primärvården Skaraborg
- intyg om pågående forskarstudier
- individuell studie-/forskningsplan
- redovisning av planerad forskningsverksamhet för anslagstiden

Följande personer har tilldelats medel under 2016:

Karin Starzmann, distriktsläkare Närhälsan Tidåns vårdcentral, Skövde

Freda Lennartsson, distriktssköterska, Närhälsan Götene vårdcentral

Katharina Verheijen, distriktsläkare, Hamnstadens vårdcentral, Lidköping

Paolina Weidinger, apotekare, FoU primärvård FoU-centrum Skaraborg

Tobias Andersson, distriktsläkare, Närhälsan Norrmalm vårdcentral

Samarbete med andra FoU-organisationer lokalt och regionalt, nationellt samt internationellt

Lokal FoU-samverkan

Skaraborgs sjukhus

Fortsatt samverkan har skett under 2016 gällande respektive utbildningar i grundläggande forskningsmetodik med handledning och undervisning. Per Hjerpe har föreläst om etik vid forskning på kursen vid Skaraborgs sjukhus. I kursen Grundläggande forskningsmetodik som ges av primärvård/tandvård har Salmir Nasic, statistiker vid FoU-centrum på SkaS, föreläst om epidemiologi och statistik. Samverkan har också skett i vetenskapligt arbete med överläkare på ögonkliniken Grete Garberg och Salmir Nasic. Salmir Nasic har också deltagit i och är medförfattare i Camilla Melkerssons studie om fotmanipulation. I ”INTERSTROKE”-studien deltar både FoU-centrum Skaraborg och medicinkliniken på SkaS.

Skaraborgsinstitutet

Under året har samverkan skett med Skaraborgsinstitutet genom att de forskarstuderande som erhållit projektmedel deltar i seminarier på institutet samt förlägger en del av sin arbetstid där.

Högskolan i Skövde

Professor Alexandra Krettek vid Högskolan i Skövde har ansvarat för FoU-kurstillfället i retorik samt föreläst om retorik vid FoU-stafetten (se nedan).

Regional FoU-samverkan

Organisatorisk samverkan

Under 2016 har FoU-chefsgruppen arbetat med affärs-/verksamhetsplanen. Denna beskriver vision, verksamhetsidé, kärnvärden, mål och strategi långsiktigt och i ett kortare perspektiv fokusområden och prioriterade aktiviteter för 2017. Därtill har lönekriterier tagits fram i avsikt att börja användas 2017.

FoU-cheferna träffas flera gånger under året kring frågor som rör Närhälsans fyra FoU-centrum och FoU-råd.

Koordinatorgruppen har regelbundna Skype-möten för arbete med ”Riktlinjer för gemensamma arbetssätt inom FoU primärvård Västra Götalandsregionen”. 2016 har fokus varit funktionsbrevlådor och kalendrar.

Under 2016 har Per Hjerpe, projektledare, Mikael Åberg och Ann Segerblom från FoU-centrum Skaraborg tillsammans med representanter från övriga FoU-centrum inom FoU primärvård, genomfört en översyn av strukturen på vår gemensamma webbplattform inför byte till ny plattform under våren 2017.

Regionala APT

Regionala APT för fast anställda medarbetare på regionens FoU-centrum har genomförts:

4 februari, Göteborg

31 augusti, Göteborg

Verksamhetsträffar

Regionala verksamhetsträffar för alla medarbetare på regionens FoU-centrum genomfördes:

3 maj, Göteborg. Tema forskningsplattformar och Stiernstedts utredning.

7 december, Skövde. Tema året som gått och nya forskningspropositionen.

Nätverksträffar

Regional nätverksträff för medarbetare, doktorander m.fl. på regionens FoU-centrum genomfördes:

21 september, Vänersborg. Tema Evidensbaserad medicin och artikelgranskning (första kurstillfället på FoU-stafetten, se nedan, som också fungerar som en form av nätverksträff).

FoU-stafett

Närhälsan FoU primärvård arrangerar föreläsningar och utbildningar för doktorander i en poängsatt kurs vid Sahlgrenska akademien (SM00016). Även de som inte går kursen men som är intresserade av temat för dagen är välkomna till dessa träffar. Varje FoU-centrum och allmänmedicin vid Sahlgrenska akademien har ansvar för en träff. Den 12 maj hade FoU-centrum i Skövde hand om avslutningsträffen med föreläsning om retorik och redovisning av forskningsprojekt av kursdeltagarna.

Regionala utbildningar

Per Hjerpe och Kristina Bengtsson Boström har deltagit som föreläsare vid en serie utbildningar i VG-regionen (Göteborg, Vänersborg, Borås och Skövde) med titeln "Hypertoni - Visst kan vi bli bättre!", en samverkan mellan Läkemedelskommitténs terapigrupp hjärta/kärl, primärvårdens regionala kvalitetsregister – QregPv och Allmänmedicinska sektorsrådet, hösten 2016.

Seminarium med de lokala FoU-råden och det regionala FoU-rådet

Vid seminariet beskrevs uppbyggnaden av strukturen för klinisk forskning i Sverige och Västra Götalandsregionen samt Gothia Forums betydelse på regional nivå. Vidare presenterade ordförandena de fyra lokala FoU-rådens utveckling över tid, arbetssätt samt behov av ekonomisk förstärkning. Seminariet avslutades med gruppsamtal om de lokala rådens framtida roll i den lokala forskningsnoden.

Seminariet hölls 13 oktober på VGR Campus Nya Varvet, Göteborg.

Centre for Health Economics, University of Gothenburg

19 och 20 maj deltog Mikael Åberg på ett hälsoekonomiskt symposium vid Göteborgs Universitet, på temat: Human Capital and Health Behaviour.

Projektsamverkan

Under redovisningen av projekt i primärvård beskrivs ett flertal projekt som pågår i samverkan med bland annat Sahlgrenska akademien inom internmedicin, sömnforskning, allmänmedicin.

Per Hjerpe deltar i det regionala utvecklingsarbetet med kvalitetsregistret för primärvården, QREGPV, som är ett samarbetsprojekt mellan VGPV och Registercentrum i Göteborg s. 2. Han är sedan augusti 2015 registerhållare för QREGPV.

Deltagande i beslutsorgan för utdelning av regionala medel

Kristina Bengtsson Boström har deltagit i rådet för ”Regionala FoU-medel – Hälsopromotion tandvård” i maj 2015 (sex ansökningar).

Anna-Lena Östberg är representant för Folk tandvården i lokala FoU-rådet för Göteborg och södra Bohuslän. i Västra Götalandsregionen.

Nationellt

SPACE (Swedish PrimAry Care diabetEs network) är ett nätverk för diabetesforskning i svensk primärvård. Från FoU-centrum deltar Kristina Boström, Margareta Hellgren, Per Hjerpe och Tobias Andersson. Nätverket har regelbundna möten för information om forskning inom diabetesområdet och för planering av gemensamma projekt i Sverige. Dessutom anordnas telefonmöten med studier av intressanta nyligen publicerade vetenskapliga artiklar (Journal Club).

I juni 2015 ägde bildandes ett nätverk för Kardiovaskulär forskning i primärvård (Swedish CARDiovascular Research in Primary care, SCARP). Sammanställande är Staffan Nilsson vid Linköpings universitet. En styrgrupp har bildats med Staffan Nilsson, Per Wändell och Kristina Boström som medlemmar.

Flera telefonmöten samt ett möte i samband med Nationella Forskarskolans möte i september 2016 har ägt rum för planering av gemensamma projekt.

NDR (Nationella Diabetesregistret). Kristina Boström deltar i årligt styrgruppsmöte och koordinatorsmöte (20 januari 2016) med presentation av verksamheten i landet, nytillkomna data och forskningsresultat.

SLS har haft flera möten under året. Kristina Boström har deltagit i ett internt i Stockholm i augusti och ett studiebesök i London i november 2016.

Projektsamverkan

Under redovisningen av projekt i primärvård beskrivs ett flertal projekt som pågår i samverkan med bland annat Sahlgrenska akademien, Karolinska Institutet, Stockholms sydvästra sjukvårdsdistrikt, Lunds Universitet, Ersta Sköndal Högskola. I Katharina Verheijens doktorandprojekt har samverkan med Örebro universitet inletts.

Internationellt

Ett internationellt samarbete med bland annat Broad Institute, Boston MA (DIAGRAM consortium) pågår i samverkan med professor Leif Groop, Institutionen för kliniska vetenskaper, Diabetes och Endokrinologi, CRC, SUS, Malmö. Data från befolkningen i Skara ingår i detta konsortium.

Ytterligare internationell samverkan sker i PURE studien och data från denna publiceras regelbundet. Data från befolkningen in Skaraborg och Göteborg ingår i PURE.

Inom Folkhälsovetenskapen Västra Götaland område Skaraborg pågår bland annat projekt angående munhälsan hos barn och ungdomar samt hos äldre och omimplantat. Samarbete sker med de odontologiska fakulteterna i Göteborg, Malmö, Oslo och Bergen.

Bevaka utvecklingen och sprida resultat av forskning lokalt, regionalt, nationellt och internationellt

Presentation vid vetenskapliga konferenser

Bengtsson Boström K m.fl. European Study of Hypertension (ESH), 26th European meeting on Hypertension and Cardiovascular Protection, Paris 10–13 juni 2016. Se bilaga 2.

Östberg AL, Kjellström AN, Petzold M. "The influence of social deprivation as measured by the Care Need Index (CNI) on dental caries in Swedish children and adolescents". International Association for Dental Research (IADR), General Session, Seoul, 22–25 juni 2016. Posterpresentation.

Starzmann K, Bengtsson Boström K, Östberg AL. "Sick leave certification in primary care: Primary care physician experience and attitudes in Västra Götaland region, Sweden". Society for Academic Primary Care (SAPC), 45th annual scientific meeting. Dublin, 6–8 juli 2016. Muntlig presentation.

Andersson T, Hjerpe P, Carlsson A.C, Wändell P, Manhem K, Bengtsson Boström K. "Mortality trends in patients with incident type 2 diabetes and controls". European Association for the Study of Diabetes (EASD), 52nd annual meeting. München, 12–16 september 2016. Posterpresentation.

För att ta del av publikationer, var god se bilaga 1.

Vara brobyggare mellan universitet, högskolor, primärvården och folktandvårdens verksamheter och dess anställda

FoU-ombud/Kontaktpersoner

Primärvård

Arbetet med nätverk för FoU-ombud har fortsatt under 2016. Ett FoU-ombud ska fungera som en länk mellan FoU-centrum och verksamheten genom att sprida FoU-information och fånga idéer.

Tandvård

Inom Folktandvården finns FoU-ombud. Uppdraget grundar sig på befintliga kliniknätverk inom allmäntandvården med cirka 5–6 kliniker inom varje nätverk (16 nätverk sammanlagt i regionen). Varje nätverk har utsett ett FoU-ombud med en annan funktion än motsvarande i primärvården. FoU-ombuden ska sprida information om FoU inom nätverket och ha kännedom om nätverkets "FoU-kapacitet", det vill säga kapacitet att samla in data på klinikerna. Nätverket och FoU-ombudet kommer att ha huvudansvar för att rekrytera kliniker för datainsamling i kliniska projekt som i första hand förväntas utgå från Odontologiska institutionen vid Göteborgs universitet. FoU-ombuden träffas två gånger per år. I oktober 2016 informerade och medverkade FoU-ledarna från Folktandvården FoU vid FoU-ombudens träff med positiv respons. Ett grupparbete genomfördes och önskemål om närmare samarbete mellan FoU-ombuden och FoU-ledare framkom.

Undervisning

Grundutbildningen för läkare Lunds och Göteborgs universitet

I uppdraget som FoU-ledare undervisar Kristina Boström i allmänmedicin och konsultationsmetodik på läkarlinjen (termin 11) vid Lunds universitet. Undervisningen har bedrivits som case-seminarier och videokonsultationer samt examination av studenternas kursportföljer (Portfolio). Liknande undervisning med case-seminarier har bedrivits vid läkarlinjen (termin 9) och tillsammans med lärare från invärtesmedicin (termin 7) vid Göteborgs universitet. I Göteborg har även Sofia Dalemo undervisat. Kristina Boström deltar i utformandet av seminarier inom ämnesområdena vid båda lärosätena.

Forskarutbildning

Förutom att flera medarbetare är handledare i enskilda doktorandprojekt (s. 9, doktorandprogram i primärvård) har Kristina Boström sedan 2010 och till och med december 2016 varit koordinator för Göteborgs universitet vid Nationella Forskarskolan i allmänmedicin (ett samarbete mellan Göteborgs, Umeå och Linköpings universitet finansierat av Vetenskapsrådet). Arbetet innebär planering av kursen och även egen undervisning (om publicering i tidskrifter, evidensbaserad medicin och systematiska litteraturstudier samt ordförandeskap vid webbseminarier).

Deltagande i betygsnämnder PV och TV

Kristina Boström

Ledamot i betygsnämnd för Gunnar Nilsson doktorand vid enheten för Allmänmedicin, Umeå Universitet. Avhandling med titeln "Ischaemic heart disease – risk assessment, diagnosis, and secondary preventive treatment in primary care, with special relevance of exercise ECG" den 18 mars 2016.

Ordförande i betygsnämnd för Moa Wolff doktorand vid Institutionen för kliniska vetenskaper, avdelningen för allmänmedicin, Lunds Universitet. Avhandling med titeln "Yoga as treatment for hypertension in primary health care. A quantitative and qualitative analysis conducted in Sweden" den 3 juni 2016.

Bedömare vid Nasser Ahmadis predisputation vid Göteborgs Universitet med en avhandling med titeln "Management of dyspnea with focus on heart failure" den 20 september 2016.

Granskare av examensarbete (Honours thesis) "Interventions to decrease the incidence of Diabetic Ketoacidosis at first diagnosis of type 1 diabetes" *Radhika Patwardhan*, vid School of Medicine & Dentistry, James Cook University, Cairns, Australien, oktober 2016.

Anna-Lena Östberg

Ordförande i betygsnämnd vid halvtidsseminarium 28 september 2016 för Heba Ashi, doktorand vid Avdelningen för Cariologi, Institutionen för Odontologi, Sahlgrenska Akademien. Doktorandprojektets titel är "Sweet taste perception in relation to dental caries".

Utmärkelser

Negin Taghat erhöill i september 2016 Folktandvårdens forskningspris om 30 000 kr som riktade sig till ”en medarbetare som precis har påbörjat sin forskningskarriär och som behöver uppmuntran till fortsatt forskning”. Motiveringen för priset till Negin Taghat var: ”För en forskningsidé baserad på egen klinisk erfarenhet och för stöd till fortsatt engagemang och arbete i ett angeläget tvärvetenskapligt projekt om obesitas och munhälsa.”

Ekonomi

Vår ekonomi har varit i balans under året.

Framtidsplaner

Övergripande

FoU-centrums verksamhet ska vara konkurrensneutral och information om FoU-centrum kommer att erbjudas alla verksamheter inom primärvårdsområde 8 och 9 samt Folktandvården område Öster. Samarbetet med Folktandvården och övriga FoU-centra i regionen fortsätter. Inom FoU primärvård pågår arbetet med en ny version av gemensam och lokal hemsida samt med uppdateringar av ”Riktlinjer för gemensamma arbetsätt inom FoU primärvård Västra Götalandsregionen”. Samverkan lokalt, regionalt och nationellt fortgår.

Handledarkompetensen vid FoU-centrum ska utvecklas genom att sträva mot ett bredare perspektiv av metoder och involvera ytterligare personalkategorier.

FoU-plattformen Kroniska folksjukdomar kommer att startas upp under 2017 med Kristina Boström som plattformsledare.

Kontakt med Närhälsans utvecklingsavdelning kommer initieras för att få kännedom om varandras verksamheter och hitta gemensamma gränssytor.

Representanter från FoU-centrum planerar deltagande vid följande evenemang under 2017:

Regionala APT för FoU primärvård.

Verksamhetsträff för FoU primärvård.

Nätverksträff för FoU primärvård.

Allmänläkardagar, Skövde 25–27 januari.

Inspirationsdag för forskningsintresserade i Folktandvården, Göteborg 9 mars.

International Association for Dental Research (IADR) General Session and Exhibition, San Fransisco 22–25 mars.

Svensk förening för allmänmedicins (SFAM) kongress, Karlstad 27–28 april.

FoU-stafetten kommer till Skövde 11 maj. Avslutning med projektredovisning och examination.

European Association for Dental Public Health (EADPH), Vilnius 8-10 juni.

Nordic Congress in General Practice (NCGP), Reykjavik 14–16 juni.

Utbildningar

Kurs i Grundläggande forskningsmetodik

Kursen kommer under 2017 att genomföras med kursupptakt 1–2 februari med 12 deltagare.

Handledarträff inför kursen 2017 kommer att hållas den 19 januari. Dessutom planeras för att regelbundet bjuda in vetenskapligt meriterade handledare till handledarträff på FoU-centrum, där handledarfrågor diskuteras.

Seminarier

Under året planeras ett antal seminarier. Dessa är öppna för all personal i primärvården och tandvården samt för FoU-centrums samarbetspartners. I samband med dessa tillfällen ges deltagarna möjlighet att diskutera eventuella egna idéer med handledarna vid FoU-centrum.

Under 2017 planerar vi för att kunna utveckla spridningen av seminarierna genom t.ex. webbsändningar.

Publikationer

Publicerade vetenskapliga artiklar

Listan har hämtas från den databas som VGR använder för forsknings- utvecklings- och kvalitetssäkringsprojekt, FoU i VGR. Data visar det som finns registrerat och uppdaterat i skrivandets stund. Sökning i databasen görs utifrån den arbetsplats projektledaren uppgett i ett s.k. arbetsplatsträd, som är anpassat efter VGR:s organisation. Nästa steg är att utforma ett arbetsplatsträd för de privata vårdverksamheter som har vårdavtal med VGR. För närvarande är det inte möjligt att söka efter projektledare inom de privata vårdverksamheterna.

www.vgregion.se/fouivgr

Andersson S, Karlsson V, Bennet L, Fellbrant K, Hellgren M. Attitudes Regarding Participation in a Diabetes Screening Test among an Assyrian Immigrant Population in Sweden. *Nurs Res Pract*. 2016;2016:1504530. Epub 2016 Dec 19.

Bokrantz T, Ljungman C, Kahan T, Boström KB, Hasselström J, Hjerpe P et al. Thiazide diuretics and the risk of osteoporotic fractures in hypertensive patients. Results from the Swedish Primary Care Cardiovascular Database. *J Hypertens*. 2016 Oct 5.

Cunningham S, Carinci F, Brillantel M, Leese G, McAlpine R, Azzopardi J et al. Core Standards of the EUBIRO Project Defining a European Diabetes Data Dictionary for Clinical Audit and Healthcare Delivery. *Methods of Information in Medicine* 2016;55(2):166-176. (Lindblad U)

Ergatoudes C, Thunström E, Rosengren A, Björck L, Bengtsson Boström K, Falk K et al. Long-term secondary prevention of acute myocardial infarction (SEPAT) - guidelines adherence and outcome. *BMC Cardiovasc Disord* 2016 Nov 17:16(1):226.

Ericsson JS, Wennström JL, Lindgren B, Petzold M, Östberg AL, Abrahamsson KH. Health investment behaviours and oral/gingival health condition, a cross-sectional study among Swedish 19-year olds. *Acta Odontol Scand*. 2016;74(4):265-71.

Hellgren MI, Jansson PA, Wedel H, Lindblad U. A lifestyle intervention in primary care prevents deterioration of insulin resistance in patients with impaired glucose tolerance: A randomised controlled trial. *Scand J Public Health* 2016 Aug 22.

Holmqvist L, Boström KB, Kahan T, Schiöler L, Hasselström J, Hjerpe P et al. Prevalence of treatment-resistant hypertension and important associated factors- results from the Swedish Primary Care Cardiovascular Database. *J Am Soc Hypertens* 2016 Nov:10(11):838-846.

Khatib R, McKee M, Shannon H, Chow C, Rangarajan S, Teo K et al. Availability and affordability of cardiovascular disease medicines and their effect on use in high-income, middle-income, and low-income countries: an analysis of the PURE study data. *Lancet* 2016;387(10013):61–69. (Bengtsson Boström K)

Kramer AC, Hakeberg M, Petzold M, Östberg AL. Demographic factors and dental health of Swedish children and adolescents. *Acta Odontol Scand*. 2016;74(3):178-85.

Lennartsson F, Nordin P, Wennergren G. Teaching Parents How to Prevent Acquired Cranial Asymmetry in Infants. *J Pediatr Nurs* 2016 Jan 26.

Odeberg J, Freitag M, Forssell H, Vaara I, Persson M, Odeberg H et al. Influence of pre-existing inflammation on the outcome of acute coronary syndrome: a cross-sectional study. *Bmj Open* 2016;6(1). (Lindblad U)

Olausson J, Daka B, Hellgren M, Larsson C, Petzold M, Lindblad U et al. Endothelin-1 as a predictor of impaired glucose tolerance and type 2 diabetes - A longitudinal study in the Vara-Skövde Cohort. *Diabetes Res Clin Pract*. 2016 Mar;113:33-7.

Qvarnström M, Kahan T, Kieler H, Brandt L, Hasselström J, Bengtsson Boström K, Manhem K, Hjerpe P, Wettermark B. Similar persistence to different antihypertensive drug classes: The Swedish Primary Care Cardiovascular Database (SPCCD). *Medicine*. 95(40):e4908, October 2016.

Unick JL, Gaussoin SA, Hill JO, Jakicic JM, Bond DS, Hellgren M et al. Four-Year Physical Activity Levels among Intervention Participants with Type 2 Diabetes. *Med Sci Sports Exerc* 2016 Jul 27.

Accepterade vetenskapliga artiklar

Östberg AL, Kjellström AN, Petzold M. The influence of social deprivation on dental caries in Swedish children and adolescents, as measured by an index for primary health care: the Care Need Index (CNI). Accepterad för publicering i *Community Dentistry and Oral Epidemiology*, dec 2016.

Inskickade vetenskapliga artiklar

Ljungman C, Thomas Kahan T, Schiöler L, Wettermark B, Boström K B, Hasselström J, Manhem K. The association between non-steroidal anti-inflammatory drugs and blood pressure control in hypertensive patients and the relation to gender-results from the Swedish primary care cardiovascular database. Submitted 2016.

Holmqvist L, Bengtsson Boström K, Kahan T, Schiöler L, Hasselström J, Hjerpe P, Wettermark B, Manhem K. Cardiovascular outcome in treatment resistant hypertension – results from the Swedish Primary Care Cardiovascular Database (SPCCD). Outcome in treatment resistant hypertension. Submitted 2016.

Melkersson C, Starzmann, Bengtsson Boström K. Effect of foot manipulation for relief of pregnancy related pelvic girdle pain. A single-blind randomised clinical pilot trial in primary care. Submitted 2016.

Holmquist C, Hasselström J, Bengtsson Boström K, Manhem K, Wettermark B, Hjerpe P, Kahan T. Improved treatment and control of hypertension in Swedish primary care: Results from the Swedish Primary Care Cardiovascular Database (SPCCD). Submitted 2016.

Pikkemaat M, Bengtsson Boström K, Hjerpe P, Melander O. Prediction of treatment effects in newly diagnosed diabetes patients using clinical parameters and biomarkers. The Skaraborg Diabetes Register. Submitted 2016.

Holmqvist L, Bengtsson Boström K, Kahan T, Schiöler L, Qvarnström M, Wettermark B, Hjerpe P, Hasselström J, Manhem K. Longitudinal antihypertensive drug adherence in treatment resistant and controlled hypertension. Results from the Swedish primary care cardiovascular database. Submitted 2016.

Presentationer vid ESH mötet i Paris juni 2016.

Kristina Bengtsson Boström är medförfattare till 6 abstrakt som kommer att presenteras muntligt och som postrar med resultat från projektet ”Läkemedelsbehandling av hypertoni i Primärvården”.

Holmquist C, Hasselström J, Bengtsson Boström K, Hjerpe P, Wettermark B, Manhem K, Kahan K. Improved treatment and control of hypertension in Swedish primary care: results from the Swedish Primary Care Cardiovascular database. Abstract presented as poster at the 26th European meeting on Hypertension and Cardiovascular Protection (ESH) in Paris, June 2016.

Mourtzinis G, Schiöler L, Bengtsson Boström K, Kahan T, Hjerpe P, Hasselström J, Wettermark B, Manhem K. The blood pressure lowering effect on new-onset atrial fibrillation. Abstract for oral presentation at the 26th European meeting on Hypertension and Cardiovascular Protection (ESH) in Paris, June 2016.

Ljungman C, Manhem K, Schiöler L, Wettermark B, Bengtsson Boström, Hasselström J, Kahan T. Blood pressure control in relation to the sex of the patient and the physician: results from the Swedish Primary Care Cardiovascular Database (SPCCD). Abstract for poster presentation at the 26th European meeting on Hypertension and Cardiovascular Protection (ESH) in Paris, June 2016.

Bokrantz T, Schiöler, Ljungman C, Kahan T, Bengtsson Boström K, Hasselström J, Hjerpe P, Mellström D, Manhem K. Antihypertensive drugs and the risk of femur fracture in hypertensive patients in Swedish primary health. Results from the Swedish Primary Care Cardiovascular Database (SPCCD). Abstract for oral presentation at the 26th European meeting on Hypertension and Cardiovascular Protection (ESH) in Paris, June 2016.

Holmqvist L, Bengtsson Boström K, Kahan T, Schiöler L, Hasselström J, Hjerpe P, Wettermark B, Manhem K. Cardiovascular outcome in treatment resistant hypertension – results from the Swedish Primary Care Cardiovascular Database. Abstract for poster and oral (best poster discussion) presentation at the 26th European meeting on Hypertension and Cardiovascular Protection (ESH) in Paris, June 2016.

Qvarnström M, Kahan T, Kieler H, Brandt L, Hasselström J, Bengtsson Boström K, Hjerpe P, Manhem K, Wettermark B. Preferred drug classes to initiate antihypertensive treatment in Swedish Primary Care: results from the Swedish Primary Care Cardiovascular Database. Abstract for poster presentation at the 26th European meeting on Hypertension and Cardiovascular Protection (ESH) in Paris, June 2016.

